

KENNARASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • Fax 595 1112
ki@ki.is • www.ki.is

15.10.2020

Umsögn Kennarasambands Íslands um *Drög að breytingu á viðmiðunarstundaskrá í aðalnámskrá grunnskóla frá 2011*

Þegar postulinn Páll spurði menn nokkra í Efesus hvort þeir hefðu meðtekið heilagan anda, settu þeir upp stór augu og svöruðu: „Vér höfum ekki svo mikið sem heyrt heilagan anda nefndan á nafn.“ Væru Íslendingar spurðir að því hvort þjóðin þeirra væri menntuð, þá gæti svarið naumast orðið að þeir hefðu ekki einu sinni heyrt menntun nefnda á nafn, því talsvert hefur það orð verið haft um hönd á seinni árum í bókum, blöðum og á mannamótum. Engu að síður má efast um hvort öllum sé það nægilega ljóst hvað menntun í raun og veru er. En það er auðsætt, að ljós skilningur á þessu atriði er fyrsta skilyrðið fyrir því að hægt sé að meta rétt gildi menntunarinnar og ákveða hvað þjóðin sé skyld að leggja í sölurnar fyrir hana, og hins vegar getur enginn með vissu vitað hvort dómur þeir sem feldir eru um menntunarástand þjóðarinnar eru á réttum rökum byggðir, nema hann þekki mælikvarðann sem miða ber við.

Guðmundur Finnbogason, Lýðmenntun¹.

Prætur hafa staðið um hlutfallslegt vægi námsgreina í íslenskum skólum í a.m.k. 140 ár². Hugmyndin um móðurmálskennslu sem hornstein alls annars náms er í dag býsna óumdeild en átti þó lengi erfitt uppdráttar. Staða íslensku sem námsgreinar fór ekki að styrkjast fyrr en vel var liðið á 19. öld. Fór þar saman aukin þjóðernishyggja í aðdraganda sjálfstæðis þjóðarinnar, hugmyndafræði rómantísku stefnunnar um að tungumál ætti að vera lifandi vettvangur sköpunar og tjáningar, formleg staða íslensku sem opinbers máls (t.d. við þingstörf og lagasetningu á Alþingi) og breyting á menntun barna með fræðslulögum frá 1907 þar sem íslenskan varð ekki aðeins sérstök námsgrein heldur grunnnámsgrein íslenskra barnaskóla. Í fyrstu var aukin áhersla á móðurmál fyrst og fremst á kostnað kennslu í erlendum málum, lifandi eða dauðra. Lengi áttu skipulagðir skólar með metnaðarfullri móðurmálskennslu erfitt uppdráttar gagnvart heimakennslu og hefðbundnum hugmyndum um tiltölulega einfalda grunnmenntun í lestri, skrift, reikningi og kristnum fræðum³.

¹ Víða í þessum texta er vísað í bók Guðmundar Finnbogasonar um Lýðmenntun. Hana má finna hér (<http://baekur.is/bok/000146955/0/13/Lydmmentun>) á bókavef Landsbókasafns. Stafsetning hefur verið uppfærð að nokkru leyti og þá með hliðsjón af endurútgáfu bókarinnar á vegum Rannsóknarstofnunar Kennaraháskóla Íslands frá 1994.

² Sjá til dæmis: <https://timarit.is/page/2124791?iabr=on>

³ Sjá til dæmis fróðlega samantekt Helga Mús Þorsteinssonar, <https://skemman.is/bitstream/1946/13431/1/Helgi%20M%C3%A1r%20lokaritger%C3%B0.pdf>

KENNARASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • Fax 595 1112
ki@ki.is • www.ki.is

Mikilvægi „móðurmáls“

Þegar *Lýðmenntun* Guðmundar Finnbogasonar kom út á Akureyri árið 1903 (en vitnað er í hana hér fyrir ofan og víðar í þessum texta) má segja að hugmyndafræðilegur grundvöllur móðurmálskennslu sé nánast orðinn sá sami og í dag. Það sést t.d. berlega hér:

Móðurmálið ætti að vera augasteinn allra skóla frá 1. bekk barnaskólans og alla leið upp í gegnum lærða skólann. Því að það er vegurinn sem leiðir til þekkingar á hugsunarhætti og tilfinningalífi þjóðarinnar, lykillinn að öllu því sem hún á best í vísindum, sögu og óði; og það er jafnframt ívafið í hugsanavef hvers manns; af því betri toga sem það er spunnin, því feegurri og skýrari verða hugmyndirnar, því hlýrri tilfinningarnar.

Það blasir við að fátæklegur orðaforði og slök tök á tungumáli hljóta að standa námi og þroska fyrir þrifum. Það er því ábyrgðarhluti að horfa upp á vísbendingar um slaka stöðu íslensks máls meðal ungs fólks án þess að grípa til aðgerða. Kennarasamband Íslands telur ríka ástæðu til að brugðist sé við, ekki aðeins af krafti heldur á grundvelli bestu fánlegu þekkingar.

Á hverfanda hveli

Skólinn breytist með samfélaginu. Sá skóli sem talist gat almennur í upphafi 20. aldar lagði megináherslu á eftirfarandi námsgreinar: móðurmál, sögu, landafræði, náttúrufræði, reikning, teikningu, handavinnu, íþróttir, söng og kristinfræði. Til er fólk í okkar samfélagi sem telur, annað hvort af fortíðarþrá eða hugmyndafræðilegum ástæðum (nema hvort tveggja sé), að þær umbætur sem mest þörf sé á í skólakerfi dagsins í dag felist í því að endurreisa skólastarf sem líkast því sem var fyrir rúmri öld. Eins var þá uppi fólk sem taldi hinn almenna skóla aldrei geta náð þeim hæðum í eflingu menntunar og þroska sem einkenndi menntun barna í góðum sveitum. Báðir hóparnir kunna að hafa sitthvað til síns máls en þeir vanmeta báðir þann grundvallartilgang skóla að draga dóm af umhverfi sínu og þeim raunveruleika sem viðkomandi nemendum er ætlað að búa í og setja mark sitt á.

Fjölbreyttara samfélag og tengsl við menntastefnu

Fá samfélög hafa breyst hraðar en hið íslenska frá upphafi 20. aldar til dagsins í dag. Atvinnuhættir og búseta er gjörbreytt; einsleitt samfélag er orðið fjölbreytt; fátæk þjóð er orðin rík. Íslensk börn hafa ólíkan uppruna, ólíkan menningarbakgrunn og ólíka sögu. Móðurmál íslenskra barna eru fleiri en áður, þeirra á meðal eru táknmál og mál foreldra með annan uppruna en íslenskan. Það þarf fleiri lykla að málheimum barna en áður. Ekki bara vegna þess að íslensk börn séu orðin réttþærri eða fjölbreytilegri heldur líka vegna þess að þau hafa aðgang að stærri sjóði hugmynda og menningar.

KENNARASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • Fax 595 1112
ki@ki.is • www.ki.is

Frá setningu fræðslulaganna 1907 má segja að opinber stefnumótun í menntamálum hafi fyrst og fremst farið fram í tveimur bylgjum, hinni fyrri frá því um 1930 til 1960 og hinni seinni frá því um miðjan áttunda áratuginn fram til aldamóta. Ný lög og námskrá voru síðan sett frá 2008 til 2011 – og þau drög sem hér eru til umfjöllunar snúa að þeim. Þó er að mörgu leyti eðlilegra að líta svo á að hugmyndir menntayfirvalda nú, með skýrri vísun í málstefnu og aðrar aðgerðir, séu hluti af framtíðarstefnumörkun í menntamálum frekar en einstakar úrbætur á gildandi lögum og námskrá.

Grunnskólalögin frá 1974 og þróun íslenskukennslu

Pungamiðja umgjörðar íslenska grunnskólans eru grunnskólalögin frá 1974. Segja má að þá þegar hafi fjölbreytileiki hins íslenska samfélags verið orðinn svo mikill að ekki varð undan því skorast að skilgreina hlutverk skólans upp á nýtt. Meginstef þeirrar stefnumörkunar er að grunnskólinn sé fyrir öll börn, hver sem uppruni þeirra er og að hann skuli efla færni allra barna til ólíkra og fjölbreyttra hlutverka í þjóðfélaginu. Í slíkri stefnumörkun felst að „skólalærdómur“ skuli nýtast á ólíkum sviðum samfélagsins, jafnvel sviðum sem fram til þess hafi fáa snertifleti við formlegt nám. Skólinn er ekki bara fyrir uppeldisstöð fyrir bóklærða, hann er þjóðarinnar allrar, hvort sem fólk leggur fyrir sig ritstörf, ferðalög, tónlist, íþróttir, kennslu, nýsköpun eða eitthvað allt annað. Þar sem menntun er mannréttindi allra barna er sú skylda skilyrðislaus að þau fái gæðamenntun við hæfi. Skólinn eftir 1974 er miklum mun flóknara fyrirbæri en skólinn 1907. Viðfangsefni kennslunnar eru fleiri og fjölbreyttari og staða og bakgrunnur nemenda einnig. Minni flokkun á sér stað sem og minna brottfall ungra nemenda.

Frá því lög um grunnskóla voru sett árið 1974 hefur vægi íslensku sem námsgreinar í tvígang minnkað hlutfallslega í viðmiðunarstundaskrá. Hér þarf þó að hafa í huga að samanburður er að einhverju leyti erfiður þar sem viðmiðunarstundaskrá hefur ævinlega innihaldið sveigjanleika á umfangi einstakra námsgreina, ýmist þannig að fjöldi kennslustunda í grein er miðaður við lágmark eða bil. Þá hefur bæði skólaárið og skóladagurinn lengst. Loks hefur kennslugreinum fjölgað, viðmiðunarstundaskrá verið breytt (til dæmis með því að fella inn í hana sund) og viðfangsefni íslenskukennslu hafa breyst og aukist.

Hér að neðan má sjá hlutfallslegt vægi íslensku í grunnskólanámi á fjórum tímabilum – auk fyrirhugaðra breytinga til samanburðar:

	1976-1984	1984-2000	2000-2010	2011-2020	Fyrirhuguð breyting
Fjöldi klukkustunda	1725	1548	1296	1458	1734
Hlutfallslegt vægi	26,3%	24%	16%	18%	21,5%

KENNARASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • Fax 595 1112
ki@ki.is • www.ki.is

Minnkandi lesskilningur

Ýmis merki eru þess að hallað hafi undan fæti hvað varðar lesskilning íslenskra barna (einkum drengja) frá aldamótum. Því verður ekki neitað að frá 2000-2010 var dregið úr umfangi íslenskukennslu í viðmiðunarstundarskrá. Ætlunin var ekki sú með sama skapi að draga úr vægi móðurmálskennslu. Hugmyndafræði breytinganna var orðuð svo í aðalnámskrá: „Allir kennarar eru íslenskukennarar.“ Á sama tíma var vægi stærðfræði aukið nokkuð í viðmiðunarstundaskrá og náttúrufræði verulega.

Efasemdir komu þá þegar upp um þá aðferðafræði að treysta á að öll kennsla tryggði stöðu íslenskunnar. Einnig var bent á að miklu minni kröfur væru gerðar um móðurmálskennslu í íslensku kennaranámi en í nágrannalöndum okkar. Var það mat menntamálaráðherra á þeim tíma að stefnan væri skynsamleg og hluti af því að auka vægi fagþekkingar kennara. Frá því um aldamót hefur vægi íslensku í kjarna kennaranáms minnkað enn. Má því kannski álykta sem svo að frá aldamótum hafi sú hugmynd að íslenska væri grunnur alls náms en ekki sjálfstætt viðfangsefni mögulega leitt til ofmats á stöðu hennar utan formlegs íslenskunáms. Sé það rétt eru blikur á lofti. Á sama tímabili hefur nefnilega fjarað hratt undan íslenskunámi í Háskóla Íslands. Fagleg staða íslensku er því brothætt.

Námskráin frá 2011 jók aftur hlutfall íslenskukennslu í grunnskólum og eru kennslustundir ætlaðar íslensku nú mun nær því sem var á síðasta fjórðungi 20. aldar en á fyrsta áratug þessarar. Umhugsunarvert er að hvaða leyti það hefur staðið gegn eða snúið við þeim vanda sem glímt hefur verið við alla þessa öld. Þá er umhugsunarefni hvers vegna stóraukin áhersla í aðalnámskrá á náttúrufræði um aldamót hefur ekki skilað meiri árangri. Að minnsta kosti er varasamt að álykta að fjölgun kennslustunda greinar í viðmiðunarstundaskrá ein og sér bæti árangur í viðkomandi grein.

Staða íslensks máls í samfélaginu

Frá því um 2010 hefur íslenskt mál lifað í stöðugt nánara sambýli við ensku. Á það bæði rætur í örum þjóðfélagsbreytingum og tæknibreytingum. Á Hugvísindapingi í september 2020 voru kynntar nokkrar meginniðurstöður rannsóknar á áhrifum þess. Meðal þess sem fram kom er að íslensk börn eru farin að nota tölvur og tækni miklu fyrr en áður auk þess sem þau, eins og öll þjóðin, býr við stóraukið málareiti á ensku. Viðhorf barna til íslensku er jákvætt en þó neikvæðara en eldra fólks. Sú mynd snýst við þegar kemur að ensku.

Þessar breytingar eru miklar og örar. Árið 2013 höfðu 7% íslenskra barna notað tölvutækni fyrir tveggja ára aldur. Í dag er hlutfallið um 25%. Nú eru nánast öll börn orðin virkir tækjanotendur fyrir sex ára aldur sem er helmingi fyrr en áður. Um helmingur 3-5 ára gamalla barna reynir að tala ensku daglega eða nokkrum sinnum í viku og hlutfall þeirra sem hlusta á ensku er enn hærra. Meirihluti 3-5 ára barna sækir í tölvuleiki, myndbönd og annað efni á ensku á netinu að minnsta kosti tvisvar í viku og enskan verður viðameiri eftir því sem börnin eldast. Nánast allir Íslendingar eiga snjalltæki og flestir nota þau mikið.

KENNARASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • Fax 595 1112
ki@ki.is • www.ki.is

Þegar kemur að orðaforða þá telja innan við 40% barna og unglinga mikilvægt að búin séu til íslensk orð í stað þeirra ensku sem koma inn í málið (sem líklega endurspeglar að einhverju leyti viðhorf þeirra til að læra íslensk hugtök, sem þegar eru í málinu, í stað enskra hugtaka sem þau hafa þegar tileinkað sér) og nærri 70% geta hugsað sér að nota enska raddstýringu tækja. Þarna er verulegur munur á íslenskum ungmönnum og eldra fólki.

Grípa þarf til aðgerða

Kennarasambandið telur engar líkur til þess að breyting á hlutfalli kennslustunda í viðmiðunarstundarskrá virki til að stöðva þá þróun sem orðið hefur á íslenskum lesskilningi og leggst gegn breytingunni. Tímabært er að horfast í augu við það að þjóðin stendur frammi fyrir stærri áskorunum þegar kemur að stöðu íslenskunnar í samfélaginu en svo að þær verði leystar með þessum hætti.

Kennslustundir í íslensku eru ekki mikið færri en þær voru á tímabilinu 1985-2000 og þótt þeim hafi fækkað á árabílinu 2000 til 2010 skýrir það tæplega stöðuga afturför í lesskilningi síðan kennslustundum var fjölgað aftur. Að minnsta kosti hefur fjölgun kennslustunda í íslensku ekki náð að snúa þróuninni við. Væri íslenskutímum fjölgað um rúm 7% frá því sem nú er væri magn íslenskukennslu orðið hið sama í tímum talið og frá 1984-2000. Tillögurnar nú, um aukningu upp á tæp 22%, myndu þýða að magn íslenskukennslu væri orðið meira en nokkru sinni frá upptöku grunnskólalaganna 1974. Í ljósi þess að námskrá er miklum mun viðameiri og fjölbreyttari nú en áður hefði slík breyting augljóslega í för með sér skerðingu á öðru námi og myndi torvela nemendum að ná markmiðum sínum. Samfélagið í dag er miklum mun fjölbreyttara en áður var og fjölbreytileiki viðfangsefna grunnskólans endurspeglar það. Fjölbreytileiki samfélagsins er styrkur. Verkefnið nú er að styðja við íslenskuna án þess að fórna fjölbreytninni.

Að því sögðu er ljóst að grípa þarf til aðgerða. Móðurmálið er ekki aðeins verkfæri okkar til tjáningar og sköpunar, það hefur formlega stöðu í samfélaginu. Ef ekkert er að gert getur íslenskt samfélag tapað þeim jöfnuði sem einkennir það. Vísbendingar eru um aukna aðgreiningu í búsetu og skýrari stéttaskiptingu. Stéttaskipting á grundvelli móðurmáls er óbærileg tilhugsun.

Um leið þarf að viðurkenna og virða breytta stöðu íslensks máls í umhverfi aukins fjölbreytileika. Íslendingar eiga sér fjölskrúðugan menningarlegan bakgrunn og heitið getur að þjóðin sé að verða tvítyngd með hinu nána sambýli íslensku og ensku. Gera þarf raunhæfar áætlanir sem byggja á málheimi þess fólks sem í landinu býr. Loks er ljóst að grípa þarf til róttækra aðgerða til að efla stöðu íslenskunnar í stafrænum heimi.

Staða íslenskunnar í upphafi 21. aldar minnir um margt á stöðu hennar seint á 19. öld. Þá þurfti meðvitaða afstöðu til að tryggja að íslenska yrði nothæf á sem flestum sviðum samfélagsins og megintæki ungmenna við uppgötvun, lærdóm og sköpun. Þar er miklu meira undir en bara grunnskólinn þótt hann gegni mikilvægu hlutverki.

KENNASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • Fax 595 1112
ki@ki.is • www.ki.is

Lærum af reynslunni

Kennarasamband Íslands telur afar mikilvægt að dreginn sé lærdómur af sögu umbótastarfs og skólaþróunar í jafn mikilvægum aðgerðum og nú blasir við að grípa þurfi til. Í því felst að líta þarf heildstætt á vandann og vanda mjög stefnumörkun og framkvæmd. Sporin hræða. Metnaðarfull stefnumörkun í málefnum grunnskólans, sem náði hápunkti með grunnskólalögum 1974, fór að einhverju leyti forgörðum í hörðum deilum um framkvæmd skólastarfs á árunum eftir 1980. Öflugar skólarannsóknir, sem sérstaklega var gætt að næðu til hinna dreifðu byggða, voru m.a. lagðar niður í aðdraganda stóraukinnar dreifstýringar með flutningi grunnskólanna til sveitarfélaganna. Full ástæða er til að telja að átök og ákveðið stefnuleysi á rúmlega tíu ára bili í aðdraganda flutnings grunnskólans hafði skaðað möguleika grunnskólakerfisins á að ná markmiðum sínum. Þá sýnir úttekt Evrópumíðstöðvar um framkvæmd skóla án aðgreiningar glögggt hve víða pottur er brotinn við framkvæmd stefnumarkandi skólastarfs hér á landi.

Hið stóra verkefni sem framundan er kallar bæði á fjármagn og breiða samstöðu. Menntamálaráðherrar þurfa næstu áratugi að standa vörð um þá vegferð sem fara þarf í. Menntastefna á Íslandi, þróun íslensks málsamfélags og jöfnuður má ekki vera undirorpinn pólitísku áhugasviði ráðamanna á hverjum tíma.

Þá verður verkið ekki unnið án góðra kennara. Á síðustu árum hefur grettistaki verið lyft í að auka aðsókn í kennaranám. Kennaraskortur er þó enn raunveruleg ógn sem t.d. á sinn þátt í skorti á fagmenntuðum raungreinakennurum. Það þarf að vera forgangsaatriði næstu ríkisstjórna að byggja á þeim árangri sem náðst hefur og snúa varnarbaráttu í sókn. Tímafjöldi greina í stundaskrá er algjört aukaatriði ef ekki fást kennarar með viðkomandi faggreinaþekkingu.

Grunnskólinn þarf að verða eftirsóttari vinnustaður og forgangsraða þarf í þágu menntunar í landinu.

Sígild leiðarstef

Þrátt fyrir hina miklu breytingar sem orðið hafa á íslensku samfélagi og þess flækjustigs sem fylgir viðfangsefninu þá eru ýmis menntavísindi klassísk og halda gildi sínu. Svo við vitnum enn í Lýðmenntun:

Næst góðum kennara er [lesbókin] mikilvægasta skilyrðið fyrir góðum framförum og hollum þroska barnssálarinnar, og ætti því að leggja alla alúð við að gera hana svo vel úr garði sem föng eru á. Lesbókin þarf að vera sniðin eftir andlegum þroska og þörfum nemandans. Hún verður að koma með svör upp á þær spurningar sem hreyfa sig í sál hans, og svör hennar verða að vera þannig löguð að efni og búngingri að þau veiti ljúfa svölun, en veki jafnframt þorsta eftir meiru. Ef til vill er engin bókasmíð meira vandaverk en þessi.

KENNARASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • Fax 595 1112
ki@ki.is • www.ki.is

Hér þarf hvorki meira né minna en stóraták. Þetta vita yfirvöld menntamála en hér þarf þjóðin öll að leggjast á árarnar. Tryggja þarf aðgang að gæðaeefni á íslensku fyrir öll börn, sama hvar þau eru stödd í málþroska. Íslenska þarf einnig að vera samofin öllum veruleika barnanna, þar á meðal stafrænum. Á það sérstaklega við um stafrænar efnisveitur. Við kennum íslensku til að nota hana og til að geta kennt hana þarf hún að vera notuð. Skynsamlegt getur verið að leggja sérstaka áherslu á að auka gæðaeefni sem höfðar til áhugasviðs barna og nýta má í frjálsum leik og vali.

Fyrsta stig allrar fræðslu verður því að vera það að vekja hjá nemendum svo skýrar hugmyndir sem frekast er unnt, láta þá sjálfa grannskoða hlutina, hvenær sem því verður viðkomandi, og hvarvetna byggja á því sem þeir hafa sjálfir reynt, heyrt, séð og þreifað á. Öll ný viðfangsefni verður að setja í samband við það sem nemendurnir þegar þekkja og skilja til hlítar, því hugur mannsins er ógestrisinn við allt það sem ekki getur rakið ætt sína til neins sem hann þegar þekkir, en hann breiðir faðminn út á móti hverri hugmynd eða hlut sem hann getur ættfært.

Ísland þarf að verða barnvænna málsamfélag. Hrifsa þarf varðveislu málsins úr klóm þeirra sem vilja geyma það eins og safngrip og fela það þeim sem vilja leyfa því að auðgast, þróast og þroskast með þjóðinni sem í landinu býr. Íslensk ungmenni hafa jákvæðara viðhorf til ensku en íslensku. Ástæða þess er að hið enska mál er þeim á margan hátt öflugri lykll að þeim umheimi sem þau vilja tilheyra. Lausnin er ekki sú að hrifsa af börnunum lyklana heldur að opna fleiri dyr.

Að segja að allir geti kennt lestur, þeir er sjálfir kunna að stauta lágt, er eins hjákátlega vitlaust eins og að halda því fram að allir geti kennt að leika á hljóðfæri, ef þeir þekkja aðeins nóturnar.

Tryggja þarf faglega íslenskukennslu á öllum skólastigum. Við þær krefjandi aðstæður sem uppi eru í nútímalegu samfélagi sem býr við stóraukinn fjölbreytileika, bæði meðal þjóðarinnar og í umhverfi hennar, þarf mjög ígrundaðar aðgerðir, jafnvel verulega frábrugðnar því sem þörf er á í samfélögum sem öðruvísi er ástatt um. Halda þarf mikilvægi menntaransóknar á lofti, styðja við kennslu og rannsóknir á háskólastigi og valdefla kennara og stjórnendur til að stuðla að þeirri starfs- og skólaþróun sem breytilegar aðstæður kalla á. Nákvæmlega hið sama á við um stærðfræði- og náttúrufræðikennslu óháð tímamagni í viðmiðunarstundaskrá.

Æðsta hlutverk hvernar þjóðar er að vekja til lífsins allt það gott sem býr í börnunum og veita því vöxt og viðgang. Á þann hátt lengir þjóðin líf sitt í landinu, á þann hátt undirbýr hver kynslóð best framkvæmdir þess sem hún sjálf fær ekki áorkað. Allir brjóta um síðir bátinn sinn, þegar ólagið ríður að, en þá er það huggun að hraustir niðjar komi á eftir og nái lendingu á dauðalagi þeirra sem druknað hafa. Og ekki veit ég fyrir hverju þjóð vor ætti að berjast, ef ekki fyrir því að ala upp í þessu landi fagan, sterkan og frjálstan æskulýð, er megni að rétta það sem rangt er, reisa hið fallna.

Kynslóð okkar, sú sem fer með völdin í landinu, er kynslóðin sem vaknaði til meðvitundar um þær gríðarlegu áskoranir sem bíða næstu kynslóða. Okkur mun ekki duga ævin til að bæjja frá þeim ógnum sem t.d. blasa við í umhverfismálum (þess vegna skiptir afburðagóð raungreinakennsla máli). Við getum hins vegar sinnt þeirri skyldu okkar að nesta börnin okkar með því sem til þarf svo þau geti tekið upp þráðinn þar sem við sleppum honum. Við höfum líka þann kost að vinna með börnum og ungu fólki að lausn þeirra áskorana sem bíða. Meðal annars þess vegna skiptir valfrelsi nemenda í grunnskólum máli sem og lýðræðislegt skólastarf. Líklega stafar versnandi lesskilningur að einhverju leyti af auknum

KENNARASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • Fax 595 1112
ki@ki.is • www.ki.is

fjölbreytileika og breyttri stöðu íslenskunnar. Þá megum við ekki gleyma því að í fjölbreytileikanum býr okkar mesti sjóður. Lausnin er ekki sú að minnka fjölbreytileikann, hvort sem er í viðmiðunarstundaskrá eða mannlífinu, heldur laga okkur að honum og taka tillit til hans.

Þess vegna tekur Kennarasamband Íslands undir áhyggjur yfirvalda og það mat að grípa þurfi til tafarlausra aðgerða. Einnig teljum við að það sé rétt mat að hér sé undir meira en viðmiðunarstundaskráin. Kennarasambandið hvetur yfirvöld þó til að hugsa stærra og meta hvort ekki sé tímabært að hefja af fullum þunga þriðju bylgju stefnumótunar og umbóta í menntamálum frá gildistöku fræðslulaganna. Ekki aðeins í þeim tilgangi að skrifa að hluta eða heild nýja námskrá eða lagatexta, heldur til að tryggja að menntakerfið og samfélagið gangi í takt út frá þeim grunngildum sem einkennt hafa það frá upphafi og í ljósi veruleika tuttugustu og fyrstu aldarinnar.

Fyrir hönd Kennarasambands Íslands

Ragnar Þór Pétursson formaður

Anna María Gunnarsdóttir varaformaður